

POMORSKA LIGA ZADANIOWA ZDOLNI Z POMORZA

Konkurs dla uczniów klas VII i VIII szkoły podstawowej województwa pomorskiego

w roku szkolnym 2019/2020

Etap I – powiatowy

Przedmiot: BIOLOGIA

Instrukcja dla rozwiązyującego

1. Rozwiązując wszystkie zadania:

- pracuj samodzielnie;
- zapoznaj się z kryteriami oceniania zanim przystąpisz do pracy nad zadaniem;
- pisz konkretnie, zwięźle i na temat;
- zadbaj, by Twój język był precyzyjny i zrozumiały;
- postaraj się, żeby Twoje rozwiązania były oryginalne;

2. Rozwiązania zapisz kolejno w **jednym pliku pdf**, jedynie prezentację (zad. 3) zapisz w osobnym pliku PowerPoint.

- czcionka Times New Roman 12 pkt;
- interlinia 1,5;
- marginesy standardowe;
- plik z rozwiązaniami swoich zadań podpisz: **Nazwisko_Imię_Miejscowość**;
- **Uwaga:** plik nie może zawierać więcej niż **5 stron (razem ze zdjęciami)**, przy zachowaniu ww. formatowania.

3. Za rozwiązanie pięciu zadań możesz uzyskać 50 pkt.

4. Kryteria oceniania dotyczące **wszystkich zadań**:

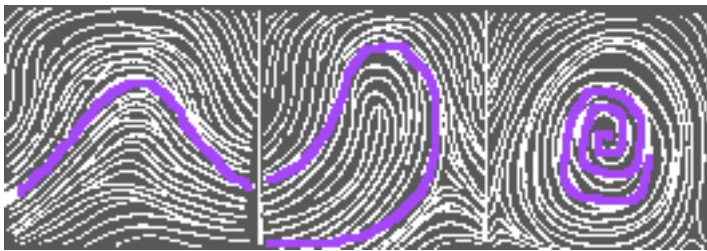
- zgodność z poleceniem lub tematem,
- poprawność pracy pod względem merytorycznym (rzeczowym),
- spójność i logiczny układ wypowiedzi,
- właściwy styl i poprawność językowa, przejrzystość i estetyka wykonania,
- piśmiennictwo – podanie źródeł wykorzystanych informacji.

Życzymy powodzenia!

Zadanie 1. (10 pkt)

Przeczytaj zamieszczony poniżej tekst na temat daktyloskopii – techniki śledczej, zajmującej się badaniami porównawczymi linii papilarnych. Może któraś z przedstawionych informacji szczególnie Cię zaciekawi i zechcesz ją samodzielnie sprawdzić, a może nasuną Ci się zupełnie inne pytania?

Odciski palców wykorzystywano do identyfikacji osób już w starożytności, m. in. w Chinach i Babilonie, a w XX wieku zaczęto stosować je powszechnie. Linie papilarne są niezmiennie, nieusuwalne i niepowtarzalne (zasada 3N) [1]. Nawet bliźnięta jednojajowe mają różne linie papilarne, jednak istnieje pewna zależność między liniami papilarnymi rodziców a ich dzieci [4]. Do podstawowych typów wzorów linii papilarnych należą: łuk, pętla oraz wir.

Ryc. 1. Wzory linii papilarnych – w kolejności: łukowy, pętlicowy i wirowy [2].

W ramach wyżej wymienionych wzorów linii papilarnych rozróżniane są ich podgrupy. Możesz zapoznać się z nimi np. w publikacji *Rozpoznawanie odcisków palców* [3].

Częstość występowania poszczególnych typów wzorów jest zróżnicowana w zależności od palca, ręki (lewej bądź prawej) oraz płci. Istnieje również duże zróżnicowanie międzypopulacyjne, np. u odmiany białej dominują pętle (65%) [4].

Do głównych rodzajów metod służących do ujawniania i zabezpieczania śladów linii papilarnych należą metody: optyczne, fizyczne i chemiczne [1].

Sformułuj dowolny problem badawczy, który będzie można rozwiązać dzięki wykorzystaniu technik daktyloskopijnych. Poszukaj dodatkowych informacji na temat sposobów zdejmowania odcisków palców w warunkach domowych i przeprowadź badanie.

Uwzględnij:

- pytanie badawcze,
- krótki opis zastosowanej metody,

- sposób uzyskania wyników,
- przedstawienie wyników,
- wnioski,
- dołącz zdjęcia dokumentujące przeprowadzone badania.

Dodatkowe kryteria oceny zadania 1.

- poprawność sformułowania i oryginalność problemu badawczego,
- trafność doboru zastosowanych metod,
- poprawność wykonania, rzetelność przeprowadzonych badań,
- sposób przedstawienia wyników – ich czytelność i przejrzystość,
- poprawność interpretacji i wnioskowania,
- oryginalność przyjętych rozwiązań.

Źródła:

1. *Odcisnij palec, a powiem ci, kim jesteś.* Dostępne na: <http://www.kopernik.org.pl/wystawy/arttykul/daktyloskopia-co-mozna-odczytac-z-odciskow-palcow/>. Dostęp: 28.11.2019
2. http://www.kryminalistyka.fr.pl/crime_daktyloskopia.php. Dostęp: 29.11.2019
3. *Rozpoznawanie odcisków palców. Identyfikacja osób poprzez ich odciski palców.* Gońda S., Juszczyk D. Dostępne na: https://kcir.pwr.edu.pl/~witold/aiarr/2009_projekty/odciski/. Dostęp: 29.11.2019
4. https://pl.wikipedia.org/wiki/Linie_papilarnie. Dostęp: 28.11.2019

Zadanie 2. (10 pkt)

Poniżej wymieniono cechy charakterystyczne różnych grup organizmów (1-18).

1. bezjądrzaste erytrocyty	10. oddychanie komórkowe
2. błony płodowe	11. reagowanie na bodźce środowiska
3. brak ściany komórkowej	12. stałocieplność
4. chitynowa ściana komórkowa	13. tkanka nabłonkowa
5. gromadzenie glikogenu	14. tkanka okrywająca
6. gromadzenie skrobi	15. tkanka twórcza
7. gruczoły mlekowe	16. tkanka wzmacniająca
8. płucodyszność	17. zdolność do fotosyntezy
9. obecność przepony	18. żyworość

a. Przyporządkuj wymienione cechy do grup organizmów, u których cechy te występują. Wpisz właściwe numery do odpowiednich komórek tabeli.

Uwaga: Niektóre numery mogą się powtarzać, a inne mogą nie pasować do żadnej grupy wymienionych organizmów.

Grupa	Cechy – numery
Bakterie	
Grzyby	
Rośliny	
Wszystkie kręgowce	

b. Określ dwie różnice występujące w budowie zwierząt i grzybów.

c. Podaj dwie różnice dotyczące czynności życiowych roślin i zwierząt.

Zadanie 3. (10 pkt)

Wykonaj prezentację multimedialną na temat „Kolor ma znaczenie”. Celem pracy jest wykazanie różnorodnych funkcji, jakie w życiu organizmów pełnią barwy. Podaj sześć różnych funkcji popartych odpowiednimi przykładami organizmów lub ich części: organów, komórek. Prezentację wykonaj w programie PowerPoint lub innym, sprawdź jednak, czy otworzy się na innym sprzęcie niż Twój komputer.

Dodatkowe kryteria oceny zadania 3.

- dobór treści i odpowiednich przykładów,
- przejrzysty, spójny i uporządkowany układ prezentacji, w tym slajd tytułowy,
- forma graficzna, czcionka, tło, ortografia (unikaj literówek), interpunkcja,
- dobór odpowiednich narzędzi i efektów (nie przesadzaj – efekty nie mogą rozpraszać),
- tekst na slajdach – przede wszystkim nie za dużo tekstu, ponadto unikaj:
 - długich akapitów,
 - pełnych zdań (tylko nazwy, hasła, równoważniki zdań),
 - wielu krojów i kolorów czcionki,
 - czcionki mniejszej niż 20 pkt,
 - nic nie wnoszących do treści ogólników,

- poprawność językowa, w tym pojęcia biologiczne,
- właściwy dobór ilustracji, ich odpowiednia jakość i opis (w tym źródła),
- rozmiar prezentacji – nie więcej niż 10 slajdów,
- oryginalność.

Wykorzystano: Krzysztof Trojanowski. *Kryteria oceny prezentacji*. Dostępne na: <https://troja.uksw.edu.pl/wp-content/uploads/2018/02/ZI-kryteria-oceny-prezentacji.pdf>

Zadanie 4. (10 pkt)

Na IV Narodowym Kongresie Żywieniowym, który odbył się w styczniu 2019 roku w Warszawie przedstawiono nową Piramidę Zdrowego Żywienia i Stylu Życia skierowaną do dzieci i młodzieży.

Jarosza M. Piramida Zdrowego Żywienia i Stylu Życia Dzieci i Młodzieży. Dostępne na: <https://ncez.pl/abc-zywienia-/zasady-zdrowego-zywienia/>

Na podstawie analizy piramidy przedstaw 5 zaleceń dotyczących żywienia oraz 5 zaleceń dotyczących stylu życia.

Zadanie 5. (10 pkt)

Niewielu uczniów czyta czasopisma popularnonaukowe. Częściej wybierają Internet lub telewizję. Filmy o tematyce przyrodniczej pokazywane na kanałach popularnonaukowych są niewątpliwie godne polecenia. Warto jednak sięgać także po „słowo pisane” i zachęcać młodzież do czytania czasopism takich jak Wiedza i Życie, Świat Nauki czy Poznaj Świat.

Postaraj się zachęcić koleżanki i kolegów do czytania czasopism popularnonaukowych. Na początek – przekonaj ich do przeczytania jednego z dwóch artykułów:

- Hager T., *Pokonana zabójczyni*, Wiedza i Życie, 11 (2019), Prószyński Media Sp. z o.o., str. 60-65.
- Nadolski K., *Jedzenie na doping*, Wiedza i Życie, 11 (2019), Prószyński Media Sp. z o.o., str. 54-59.

Dodatkowe kryteria oceny zadania 5.

- pomysłowość i oryginalność formy przekazu,
- atrakcyjność przedstawionych treści,
- siła argumentów.